

Nr 274.

Av herr **Lindhagen**, *angående överenskommelser med vederbörande främmande makter rörande samverkan mellan de mindre staterna och särskilt mellan balterna och mellan skandinaverna.*¹

Vid riksföreningens för svenskhetens bevarande i utlandet tjugofemårsjubileum i Göteborgs högskolas aula fälldes i högtidstalet ett ord, som förtjänar att tillvaratagas. Det var den nuvarande ecklesiastikministern Arthur Engberg, som talade. *Ett folk bör känna sig ha en uppgift, en kallelse i historien*, sade han. Det var dock, fortsatte talaren, icke nog att under inre samling skapa aktning för allt vad svenska insatser heter. En nation, som ville ta sitt liv på allvar, borde taga som rättesnöre det gamla ordet: I ären jordens salt, om saltet mister sin sälta, varmed skall man då salta. Vår svenska folkstam, slutade ministern, syntes honom väl skickad i detta tidsskede vara målsman och tolk för humanitetens och frihetens idéer, för de idéer, som kunna föra människornas släkte uppåt och framåt.

Detta tal är icke något nytt, men det kan icke nog ofta upprepas. Det ljuder genom historien, det är den vinkande stjärnan för alla folk och väl att märka icke blott för svenskarna. Det är det förtätade lösenordet under människornas strider mot de förtryckande makterna inom och utom oss.

1. Problemets praktik.

Det må vara förlåtligt att under denna tid, då allting flyter, varje stat söker rädda sig genom att vara sig själv nog.

Den svenska riksdagens första kammars ålderspresident, Ernst Trygger, satte vid öppnandet av 1934 års riksmöte fäderneslandet i brännpunkten såsom det enda, för vilket vi borde och kunde nitälska.

De svenska statsmakterna äro icke heller att förtänka, när de nu nödgas främst inrikta sig på ett avhjälpande av nödläget i landet genom provisoriska åtgöranden.

Men de stormar, som vi söka nationellt bedarra, svepa ju in över oss från alla länder. Vårt land är ock liksom andra länder i sitt inre liv en avbild av hela världens besvärligheter. Härda öden undervisa oss sedan gammalt, att den, som ej går till grunden av tingen, blir alltid fredlös. Det lönar sig icke att gå förbi de storheter, som utgöra medelpunkten i livsföringen. De äro fyra, nämligen individen, hemmet, landet och mänskligheten. Alla dessa önska något. Men de bli ej bönhörda utan att också giva något. Det gives en handelsbalans också inom de *andliga* realiteternas värld. Och som bekant, det andliga är tillika det mest praktiska.

2. Cirkelgången i utvecklingen.

Det tröttar oss att vara djupsinniga. Men vi böra väl kunna medgiva i alla fall, att redan naturens ordning betecknar en cirkelgång. Ja till och med en *circulus vitiosus*, en brottslig cirkelgång. Solvarven avlösa varandra efter ett lopp från vår över sommar och höst till vinter. Människans verk måste överskuggas av enahanda ordning. Det är därför icke värt att klaga däröver. En tröst ligger ju i vissheten, att efter vinter kommer alltid vår.

Enahanda cirkelgång uppriener ur det sakförhållandet, att människan är en djur- och samvetsvarelse på samma gång. Därmed förklaras allt. Även epokerna. De börja med djungeln, vars lag är att äta och att ätas. Därefter kommer civilisationen, vår epok, under vilken samvetet söker civilisera djuret. Bortom civilisationen förtonar kulturen, en ouppnådd härlighet.

All denna kretsgång pulserar kring livets yttre fasta förutsättningar jord och arbete. Historien upprepar sig. Striderna stå heta om jorden och brödet ätes under vårt anletes svett. Än styres riket med vishet, såsom av Asoka i Indien, än dominerar vanstyret där, såsom profeten Jeremias klagade, »trälar råda över oss och ingen finnes som rycker oss ur deras hand».

3. Den vita rasen.

Denna kretsgång stämplar alla folks vandring genom tiderna. Den vita rasen, som för tillfället angiver tonen, står nu liksom många gånger förut i en av sina besökelsers tider. När den ledande rasen i Östern sjönk ner i förfallet, gick den europeiska fram mot sina höjder. Medan nu Europa för tillfället sjunker ned emot djungeln, börjar Asien organisera ånyo sitt uppvaknande. Till sist utjämnar sig denna växelverkan, i den mån förbindelserna odlas. Den vita rasens jämvikt och hälsa är betingad icke minst av de andra rasernas självbestämning och frigörelse från vad de kalla den vita olyckan.

Under ett mörkt skede i den vita rasens tillvaro trädde liberalismen fram såsom en befriare. Den vårades ur den franska jorden, böljade ut över Europa och dess dotterländer, och nu har den omsider nått sin vinter. Den leddes mestadels av intellektualister ur de bildade klasserna. I vapenskölden stod som symbol »frihet» och *frihet för alla*, frihet från förtryckande inre och yttre makter av skilda slag. Denna rörelse genomförde i princip och i mån av möjligheter även i livet: tankefrihet, yttrandefrihet, tryckfrihet, meningsfrihet, religionsfrihet, forskningsfrihet, näringsfrihet, frihandel, bildningsfrihet, kvinnofrigörelse, politisk frihet genom allmän rösträtt och parlamentarism med mera dylikt.

När detta program var genomfört, så långt stod i mänsklig förmåga,

tynade liberalismen småningom bort. Enligt naturens lagar. Nu krävdes kött på detta skelett. Kraven kommo denna gång från djupen. Det ropades efter mat, bostad, kläder, rätt till arbete, vila från arbete, bildning, rekreation och en hedrad ålderdom likaledes *för alla*. Socialismen trädde fram såsom liberalismens arvtagare, och den byggde en tid framåt även på de av den senare rörelsen skapande friheterna.

Den liberala näringsfriheten fick emellertid ett oväntat efterspel. Den vita rasen hade av denna klenod sporrats att göra sig till herre över dolda naturkrafter. Tekniska upptäckter avlöste varandra. Maskinerna voro deras barn. Juridiska personer, liksom maskinerna saknande själ, togo dem i sin tjänst. Industrialismen kom. Storstäder växte upp. Materialismen triumferade. Den liberala näringsfriheten förvandlades till sin motsats. En rasande konkurrens mellan världsdelar, stater och individer står nu om de materiella vinningar, maskinerna ställa i utsikt.

Under sådana förhållanden togo individerna skada till sin själ. Det myckna ropandet efter rättigheterna undanskymde alltmer förpliktelserna. Därmed förlorades utsikter till rättigheter, som ännu ej vunnits, och redan vunna rättigheter gingo under. Inga rättigheter kunna nämligen varaktigt skapas, om de ej uppbyggas på fullgörande av förpliktelser. Det andliga i landsflykt började nu åter spöka något vid gränserna.

Slutligen lägrade sig skuggorna även över den politiska friheten. Den allmänna rösträtten ville utbyta vapenväldet mot det humanare majoritetsväldet för skiljandet mellan stridiga intressen. På den vägen trodde den så kallade vänsterpolitiken, att samförstånd skulle framtingas och slutligen frivilligt uppnås. Denna humanistiska politik syftade ock till en partilös stat, till likvärdiga och människovärdiga förhållanden för alla.

Det syntes emellertid i väsentliga delar ej arta sig så. Anden allena sätter materien i förnuftig rörelse. Den materialistiska utvecklingen gick sina egna vägar och upplöste därigenom den humanistiska politiken. Den förra förföll därvid alltmer till stråtröveri i brist på den andliga ledningen. Partiväsendet tog överhand och mångdubblades. Människor av skilda folkslag började betrakta varandra som villebråd. Till sist började de här och var umgås med varandra medelst skottlossningar i smyg på storsädernas gator.

Parlamentarismen var respektabel och verksam, när den så som i sitt hemland England framträdde med två högst tre partier, och därmed kunde det verkligen vara nog. Särintressen bröto sig dock ut alltmer icke minst under skydd av de i och för sig på rättvisa byggda proportionella valen. Svårigheten att bilda starka, det vill säga karaktärsfasta regeringar ökades oerhört. Grundsatser och bemödande att gå till botten med frågorna förflyktades av beräkningar, om vad som skulle kunna gå igenom i det partipulvriserade parlamentet. Den värsta olycka, som kunde hända parlamentarismen, var tragiskt nog dess övertagande genom sina majoritetspartier av regeringsmakten, parlamentarismens högsta mål, det demokra-

tiska politiska systemets högsommar. Naturens cirkelgång gjorde nu sin gärning. När ett strävande nått sin toppunkt, börjar förr eller senare det så kallade förfallet. Med regeringsmakten övertogs också rikets alla befordringsmöjligheter. Parlamentarismen förvandlades alltmer till en befordringsanstalt. Därmed var dess öde beseglat i dess nuvarande uppbyggelseform. Den kunde i varje fall ej utan självföryngring och komplettering med omdaningar i författningarna resa sig av egen kraft. Friheten började alltmer dingla i galgarna.

Den stora medelklassen förstärkt med utgreningar åt flygelpartierna höll visserligen stånd i det längsta kring friheten. Den blev emellertid alltmera trängd mellan flyglarna. Dessa inrättade sig i ekonomiska ting medelst lösningar genom lockouter och strejker. Därigenom hotades också medelklassen i sina ekonomiska grundvalar. Partierna pulveriserades alltmer. Parlamentarismen stod maktlös med småbestyr på ytan, utan tillräckliga grundsatser, utan beslutsamma grepp om realiteterna. Världskriget kom och den ekonomiska ruinen blev dess barn. Upplösningen stod för dörren.

I denna situation började vapnen ånyo rassla i arsenalerna. De organiserades från skilda håll såsom skiljedomare och återställare av den så kallade ordningen. Hemliga rustningar förberedde revolutionen. Den som kom först till vapendepåerna fick den största chansen.

I Ryssland var ställningen egenartad. Dit hade den liberala aeran ej ännu hunnit fram. Den hade således ej heller hunnit bryta officiell mark för socialismen. Dessa båda rörelser för humanitet hade där ej funnit fristad annat än på avrättningsplatserna, i tukthuset och uti Sibiriens vinter.

4. **Enväldets återkomst.**

Sokrates kan ju sägas vara fader till den västerländska liberalismen och dess demokrati. Han spådde demokratiens öde redan från början under en diskussion med sin lärjunge Glaukon. Friheten, sade Sokrates, har demokratiens förklarats såsom sitt högsta goda. I en demokratisk stat skall man alltid höra påstås, att hon är det allra skönaste, och att därför endast denna stat är värdig att hysa en frisinnad man. Men varje överdrift i en sak brukar slå över i sin motsats. Överdrift i frihet hos den enskilde och hos staten kan väl ej slå över i något annat än ytterligt slaveri. Då är det ock naturligt, att enväldet icke uppstår ur någon annan statsförfattning än demokratiens. Ur den mest obegränsade frihet, det största och hårdaste slaveri. Brukar icke folket framför andra uppställa en i spetsen för sig och giva denne stor makt och anseende? Detta är således tydligt, slutade Sokrates, att, när en enväldshärskare uppstår, han icke uppstår ur någon annan rot än folkledarens.

Sålunda förespåddes den västerländska demokratiens vandring genom

årstiderna redan vid dess vagga. Enväldet har förberetts genom maskerade privata diktaturer här och var under demokratiens förklädnad. Övningar förelågo i tekniken. Så kom slutligen den nya revolutionen officiellt. Det började naturligt bland Ost- och Mellaneuropas stormakter, där liberalismens system haft lösliigare fäste. Svårigheten att sammanhålla det hela lockade till ytterligheter i enväldet. Bolsjevismens tredje international i Ryssland, nazismens tredje national, kallad tredje riket, i Tyskland och fascismens enväldsmakt i Italien kommo till. Ansatser ha även förekommit i mindre stater med större moderationer hitintills.

Dessa envälden ha alla det gemensamt, att de upphävt samtliga förenämnda liberala friheter. Verkligen en cirkelgångens lysande tragedi. Slavstaten och ofriheten sitta nu i högsätet. Grymheten har fått sin renässans. Dödsstraffet är återinfört. Avrättningsplatserna fungera. Hemlig polis och angivare uppfånga lurande kätterier. Fängelserna fyllas av landsförrädare. Koncentrationsläger inrättas för misshagliga.

Det är fåviskt att försjunka i veklagan inför sådana företeelser. Det är naturlagar, som gå fram över världen. De taga ingen hänsyn till diskussioner. Dessa stater ha, såsom Sokrates ock förespådde, redan från början nödgats gå till övermått i tillintetgörandet icke blott av demokratiens förfall utan på samma gång av de gamla odödliga sanningarna, de verkliga demokratiska friheterna. Den, som söker vinna riket genom våld, vittnade Laotse redan för 3,000 år sedan, han kommer att fördärva det, och den som söker fasthålla det såsom rov, han kommer att förlora det.

Till sitt väsende äro visserligen bolsjevism, nazism och fascism särdeles olika. Den italienska fascismen betecknar väl en medelväg. Alla tre bekämpa varandra. Den sista parollen från Österrike är att det fascistiska partiet har på sitt program att utrota det nazistiska. Partibildningarna avskaffas således i staterna. De uppstå i stället i världssamhället. I sak stå de tre partibildningarna åter såsom ett även därutinnan, att de komma att omskapas och inpassas i det nästa ordinarie solvarvet, genom evolutioner eller revolutioner. Under tiden ha de förtjänsten att de satt den stagnerande framåtandan i rörelse och väckt de stora problemen till liv. Den som går längst däri, kommer med den största insatsen. Efter vinter kommer alltid en *ny* vår.

5. De parlamentariska staterna.

Frågan för dagen är nu den, vilket öde tillämnas de stater, som ännu bygga på parlamentarismen. Den parlamentariska krisen växer även inom dem. Enväldena vinna anhängare. De senare agitera, envar på sitt sätt, även inom de parlamentariska länderna. Det finnes knappast för de senare mer än två utvägar. Antingen få de gå en i sänder lidandets väg i enväldets tecken. Eller ock måste de överhoppa dylika övergångar, av

egen kraft komma fram efter en blidare vinter till friheten och demokrati omskapad i sinnelag och handlag. Det är väl fåfängt att kvarleva i hoppet, att den gamla ekonomiska och politiska ordningen skall utan syndabekännelse genom någon trolldom komma tillbaka. Det är ej heller önskligt att fortfarande toppridas av densamma. Men då gäller det också frihet och demokrati under självansvar, realpolitik istället för partipolitik samt ledningens överlämnande åt de andliga makterna inom oss. De gamla liberal-socialistiska staterna måste upphöra med att sluta sig inom sig själva, utfärda krigsförklaringar mot mänskligheten, ligga på knä för materialismen och hållningslösheten samt till sist famla i sin inrikespolitik efter enväldet såsom nödankare och således komma ohjälpligt på efterkälken.

Vi måste förstå att ett ensidigt individualistiskt system stupar på individens tygellöshet. Ett ensidigt kollektivistiskt system under diktatur störtar samman i följd av statens förtryck över individen. När kommer den gyllene medelvägen, som giver individen sitt och samhället sitt? Vad skall komma efter liberalismens och socialismens pionjärgärningar?

6. Samförståndets väg.

Det dagas, ett samförstånd mellan stater och raser är oeftergivligt. Ett samförstånd om orsakerna, om beslutsamhet, om tålmod.

Den ekonomiska världskonferensen förmådde ej pejla djupen. Den bordlagda konferensen för någon anspråkslös minskning i rustningarna kommer förmodligen likaledes att förkvävas av de djupliggande realiteternas frånvaro på programmet och att sönderslitas av stormakters begripliga dagspolitiska intressen.

Inom den ekonomiska världskonferensen var man en tid förvissad att kunna ena sig om åtskilligt. Men man trodde att resolutionernas sättande i kraft knappast kunde förväntas av de olika regeringarna. Det kunde endast ske »inom små grupper av makter, som äro av verklig betydelse». En hyllning förmodligen till den då nya ententen mellan fyra europeiska stormakter. De utsikterna äro dock ovissa, i vissa fall av nytta, i andra farliga. De färgade raserna kunna från dessa makter knappast motse ett obetingat erkännande av sin suveränitet över det egna fäderneslandet.

Vår erfarenhet är, som sagt, att världssamhället måste föregås och grundas på samverkan mellan skilda grupper av stater. Det behöver blott erinras om tyska statsförbundet, nu sammansvetsat till en enhet, om Britiska imperiet, Sovjetunionen, lilla ententen, Italiens närmande till Ungern och möjligen Bulgarien, ansatser till samförstånd mellan de sex Balkanstaterna, nyligen förnyade i Saloniki, och så den ovan berörda mystiska ententen mellan Italien, Frankrike, England och — Tyskland. Därtill kommer drömmen om ett Paneuropa. Vid sidan av dessa europeiska bemödanden resa sig i väster den amerikanska Monroe-doktrinen (Paname-

rika). Och i öster ännu högre Asiens uppvaknande med ett Panasion i vapenskölden. En vacker dag blir Panafrika kanske en realitet, och bland Nordamerikas upplysta negrer föreligger redan en organisation i syfte att av Centralafrika någon gång skapa ett stort negerrike.

Europas nordliga småstater ha även skattat åt partiellt samförstånd. De tre skandinaviska länderna ha sedan länge hållit samman i åtskilligt. Till denna entente är nu ansluten även Island, och jämväl Finland orienterar sig däråt. De östbaltiska staterna Finland, Estland, Lettland, Litauen och Polen, vilka genom kriget blevo självständiga, hålla konferenser för inbördes samverkan. De tre skandinaviska länderna ha sammanslutit sig med Holland, Belgien och Luxemburg i den s. k. Osloententen närmast för överläggningar om inbördes tullar. Sedan år 1933 har även ett organiserat samförstånd mellan de mindre ostbaltiska och vestbaltiska (skandinaverna) staterna blivit ett diskussionsämne, som mött ett allt livligare intresse och vidgad uppmärksamhet för en dylik sammanslutning. Dessa bemödanden i Nordeuropa skola nu här närmare behandlas.

7. Skandinavismen.

De tre skandinaviska staterna bruka i dagligt tal sammanfattas tämligen oegentligt under begreppet »Norden». Att de sedan gammalt sammanlevat som en folkfamilj, avbrutet då och då såsom plägar ske av familjeträtor, behöver ingen förklaring. Det personliga umgänget, den inbördes handeln, kulturella förbindelser mellan individer, privata organisationer samt kommuner och stater äro särdeles levande.

Det beklagas ofta, att dessa folk, som även haft mycken politisk gemenskap, ej kunnat trots ansatser därtill sammanhållas till en enda stat. Det hade blivit en stark makt byggd på all den omväxling i natur och utkomstmöjligheter, av vilka de tre länderna sammanlagt i så riklig mån äro i besittning. Därtill kommer ett klimat, som härdar folket. Det är emellertid icke alldeles säkert, att en sådan stat bliver till större gagn för innevånarna än den nuvarande särbildningen. För mycken makt fördummar, och folkens uppdelning i smärre samfund för självstyrelse blir ofta till gagn både inåt och utåt. En absolut skada är emellertid, att det fordom gemensamma språket därigenom av tidens tand söndertrasats i tre tungomål. De stå varandra visserligen nära och förstås fullständigt av studerat folk, men ibland med en viss svårighet av andra.

Sammanslagning till en stat kan emellertid ej i vår tid ifrågakomma. Detta utesluter dock ej gemensamma institutioner i mångt och mycket. På de kulturella och ekonomiska områdena förekomma en mängd gemensamma frivilliga organisationer, som sammankomma till gemensamma överläggningar om samfällda intressen. Även kommunernas och de tre staternas olika verksamhetsområden hålla dylika sammanträffanden.

För skapandet av gemensamma officiella institutioner möter ibland en viss

svårighet. Norge har under gångna tider stått mer eller mindre i undersåtsförhållande till Danmark och Sverige. Detta efterlämnar bittra minnen och manar naturligt till försiktighet inför nytt »samröre». Emellertid har åtskilligt redan vunnits. Det viktigaste är gemensam lagstiftning på åtskilliga områden. Någon gång har Norge ställt sig avvaktande. När då danskar och svenskar någon gång börjat har till sist Norge även kommit med.

En gammal fråga är en tullunion. Att den så ofta framkommer är ett uttryck för ländernas intima ekonomiska förbindelser. Men det har ännu icke lyckats utfinna någon ordning som kan anses gå i lås med de tre staternas självständiga ekonomiska förvaltning.

Bildandet av en nordisk förbundsstat har icke heller saknats på dagordningarna. De gamla studenttågen gingo i det tecknet. Då Sverige drog sig tillbaka från den förmodade hjälpen till Danmark 1864 i försvaret av den dåvarande danska sydgränsen mot Preussen och Österrike, begrovs tanken för en lång tid. Den beröres ibland också vid enskilda tillfällen ofta icke utan tillslutning från en del svenskar och tillslutning från danska folkgrupper. Norge kan som sagt av naturliga skäl, åtminstone ej ännu, prestera någon sympati för en sådan tanke. Tvisterna mellan Norge och Danmark i Grönlandsfrågan ha icke förbättrat situationen. Då den svenske professorn Ohlin i ett föredrag förordade tanken på ett statligt förbund ställde sig den norska opinionen obenägen, och från ett håll svarades till och med, att »Skagerak är nu bredare än någonsin».

Vad åter angår en gemensam utrikespolitik, bör väl effektiv samorganisation kunna ifrågasättas. Efter de skandinaviska staternas utträde ur sin gemensamma neutralitetspolitik och inträde i världspolitiken genom medlemskapet i folkförbundet ha de ställts inför en ny fråga, som i allt huvudsakligt bör innefatta ett gemensamt intresse. Detta har redan därförinnan tagit sig uttryck bland annat uti ett gemensamt nordiskt fredsförbund, i ett särskilt utbrutet nordiskt interparlamentariskt förbund, i sammanträffanden mellan de nordiska regenterna samt stats- och utrikesministrarna och samverkan, om än icke alltid fullt enigt, inom folkförbundets församling.

En samverkan mellan de tre rikenas militära försvar har mer än en gång varit på tal genom enskilda initiativ och även framställningar åtminstone i svenska riksdagen. Till och med ordet försvarsförbund har kunnat falla. Huruvida och i vad mån skandinavernas hemliga diplomati sysslat med ämnet är obekant. Ett åtagande att gå i krig för andra är ju alltid en vanskelig sak. Med svenska statsrådets vägran emot landets konung år 1864 att vedervåga officiell svensk vapeninvasion för skyddande av nordens sydgräns avfördes som sagt tankarna på en nordisk försvarsallians. Belysande är också, att svenske utrikesministern Hederstierna måste avgå från sin post, därför att han i ett tal förordat

svensk-finsk vapenallians. En så gott som enhällig svensk opinion reste sig däremot.

Nu hopa sig en del skuggor över den nordiska folkfamiljens rationellare sydgräns i Schleswig. Starka andliga och materiella makter i hela världen stå säkerligen redo att slå vakt om detta nordens värn och fäste mot onda anslag. Påminnelser härom från de tre länderna voro också tillräckliga för inställandet av den tillämnade stora demonstration mot denna gräns den 7 maj 1932 under ledning av den tyske rikskanslern Hitler.

Den skandinaviska politiken bör vara kallad att slå vakt om rätten att kämpa med vad man kallar sanningens makt. Det är nog den starkaste positionen i tidernas längd åtminstone trots allt. Det var väl i förnimmelser härav, som en gång till och med över den svensk-norska unionsakten ristades: Ej av vapnen, men av den fria överenskommelsen.

Skandinaverna ha dock ej tillräckligt vaknat ännu för denna sin kallelse. Deras gamla neutralitetspolitik ligger ännu åtskilligt i blodet. Vi ha ej heller lidit fullt så grymt av händelserna som många andra länder. Den skandinaviska folkfamiljen skrämmer av de stora dragen i världsproblemet. Vi tro vad håglösheten viskar till oss, att striden är för stor för vår förmåga. Och dock, varest två eller tre äro församlade i sanningens namn, där är den mitt ibland dem.

Således i utrikespolitiken ligger nu den främsta uppfordran till en ny skandinavisk samling. Den får ej överlämnas åt tillfälligheter och små bestyr, ehuru även de senare äro mycket viktiga. Den bör kunna organiseras med gemensamma sammanträden med rikenas ministärer och mellan de skandinaviska parlamenten genom fylliga delegationer.

Det bör övervägas att tillerkänna detta utrikespolitiska sammangående en viss beslutanderätt, dock så att i alla frågor de respektive ländernas regeringar och parlament kunna förbehålla sig prövning av besluten. En underställning bör kunna påkallas även av vederbörande lands representation inom de förenämnda gemensamma utrikespolitiska bestyrelserna. De senare må ej heller upptaga till övervägande angelägenheter, som man från något land förklarar sig ej vilja hänskjuta till densamma. En öppen fråga äro reglerna för fattande av beslut. Danmark och Norge, ehuru med mindre innevånareantal än Sverige, böra i varje fall äga samma rösträtt som det större landet.

Uppgiften för en sådan sammanslutning ger sig av sig själv. Den består i ett besjälat framträdande i världens organisation, ingalunda ovärdigt vikingars ättlingar. Därmed gives även en upptakt till en vidare samling av de mindre staterna. De böra se till att de sålunda bliva icke blott en lagom makt utan framför allt förkunnare. Stormakter ha för stor makt och därför också svårare att gå till tals med problem, vilka oroa vanskliga intressen och obehöriga privilegier. Därmed äro vi sålunda inne på ansatser till ett organiserat statligt samliv även med andra smärre stater såsom ett ytterligare ingalunda opåkallat bestyr i dessa tider.

8. Osloententen.

Nedgången i det internationella varuutbytet kom som ett påbröd till kriget. Internationella förhandlingar på det ekonomiska området ha sökt botemedlen. En europakommission, tillsatt av folkförbundet, har särskilt varit verksam för ändamålet. Men föga har kunnat uträttas. Tidsströmningarna sopa med en naturlags makt bort försöken till dammbyggnader mot störtfloden. Det var då naturligt, att något färre antal stater slöto sig samman för att måhända inom sin trängre krets komma till något resultat.

Ett sådant försök har, på inbjudan ursprungligen av den danska regeringen, lett till den s. k. Oslokonventionen mellan Danmark med Island, Norge, Sverige, Holland, Belgien och Luxemburg. Konventionen innebär, att var och en av de fördragsslutande staterna förpliktar sig att icke genomföra tulländringar, som kunna skada någon annan fördragsslutande stats intressen, utan att lämna förhandsunderrättelse och upptaga eventuella erinringar till gemensamma överläggningar. Tyngdpunkten i konventionen torde ligga i det däri givna åtagandet att de fördragsslutande parterna skola i möjligaste mån taga hänsyn till varandras ömsesidiga intressen. Denna allmänna synpunkt har närmare utförts i det samtidigt med konventionen undertecknade protokollet om fortsatta förhandlingar för underlättande av varuutbytet och till skydd för gemensamma intressen.

Till ententen kunna även andra stater ansluta sig med enhälligt samtycke av fördragsstaterna. Programmet är anspråkslöst såsom ett inlägg i världsproblemet. Svenska riksdagen fordrar icke mycket i utrikespolitisk framfärd, och den giver ännu mindre. I detta fall var det dock av intresse att till och med riksdagen tyckte att det var väl litet. Den kallades under debatten rent av såsom den lilla rättan som berget fött, en lilleputtkonvention med mera dylikt. Men riksdagen sväljde förslaget, det var ju i alla fall ett fjät. Man får vara tacksam för vad som helst i dessa nedgångens tider.

Svenske utrikesministern Sandler medgav i sitt svar den 6 maj 1933 i första kammaren på min interpellation om samarbete mellan de mindre baltiska staterna, att Oslokonventionen ännu ej avsatt avsevärda praktiska resultat. I ett tal i Göteborg den 29 oktober samma år berättade han, att de frukter konventionen avsatt i det yttre, »äro verkligen mycket små». Av Oslogruppens uppträdande utåt med samlad kraft för att framtvunga respekt för en förnuftigare handelspolitik hade det »icke hitintills blivit mycket». Det vore inåt uti gruppens inbördes mellanhavanden, som konventionen gjort sig gällande, sade han. Den hårda kampen om brödbiten hade emellertid tvingat gruppens medlemmar att vidtaga åtgärder, som varit till förfång för stater inom gruppen. Det hade de alla gjort. Konventionens reella värde var att man talat öppet och i förväg om besvärigheterna och samrätt för att nedbringa de ömsesidiga olägenheterna. Så

hade det skapats en förnimmelse av kamratskap i tidens svårigheter. Öppenhet, hederlighet och hänsyn äro goda byggnadsstenar, tillade talaren.

De yttre dragen av ententens liv markeras av följande data: De första överläggningarna ägde rum 1930 i Köpenhamn mellan svenska, norska, danska och holländska regeringarna. Samarbetet mellan dem fullföljdes i Haag den 24—25 oktober 1930, dit även Belgien inbjöds. Därvid framfördes från norsk sida förslag om överenskommelse åsyftande en tullfred i någon form. På inbjudan av norska regeringen sammanträdde ombud för de fem regeringarna i Oslo den 18 december 1930. Därvid undertecknades den 22 i samma månad av dem den s. k. Oslokonventionen. Den godkändes av svenska riksdagen den 15 april 1931, men trädde i kraft först den 7 februari 1932, sedan Holland sist bland de fem signatärmakterna ratificerat konventionen.

Samarbetet har främst inriktats på frågor, som stått i samband med de ekonomiska internationella förhandlingarna. Inom folkförbundets europakommission, som numera lärer faktiskt upphört, samverkade de fem länderna vid behandling av handelspolitiska spörsmål. Särskilda möten med ländernas utrikesministrar ägde rum i maj och september 1931 samt i februari 1932. Även vid folkförbundets församling har samverkan fullföljts. För diskussion av vissa handelspolitiska problem sammanträdde representanter för de fem ländernas utrikesministerier i Hamburg juli och december 1931. Inom ramen av konventionen höllos den 6—7 januari 1932 överläggningar i Köpenhamn mellan danska, norska och svenska utrikesministrarna i »aktuella» valuta- och handelspolitiska frågor av intresse särskilt för de skandinaviska länderna. Därefter ha vid olika tillfällen i Genève privata överläggningar ägt rum mellan Oslostaternas utrikesministrar. Den 18 juni 1932 utsändes från Genève en gemensam kommuniké från Oslostaternas utrikesministrar med uttalanden om deras allvarliga oro inför minskningen av det internationella handelsutbytet och förhoppningar om bättre tider genom samarbete mellan staterna. Den 2—3 december 1932 sammanträdde i Haag den permanenta kommittén av representanter för signatärmakterna. Därvid diskuterades bland annat organisation av kommande möten. Vid möte i Stockholm 29—30 maj 1933 av experter från Oslostaterna behandlades ekonomiska och handelspolitiska frågor uppförda på dagordningen för den stundande ekonomiska världskonferensen.

Oslokonventionen hade till syfte att söka förekomma tullförhöjningar. Holland och Belgien träffade för sin del ett fördrag i Ouchy sommaren 1932. Det avsåg ett försök att bygga vidare och konstituera en för alla öppen tullnedsättningsunion, bestående i överenskommelse att bygga ned tullarna successivt. Övriga medlemmar i Osloententen deltog ej däri, men Sandler sade i sitt tal i Göteborg, att svenska regeringen ådagalagt stor förståelse för syftet. Detta syfte har tillsvidare icke kunnat fullföljas på grund av bristande anslutning från regeringarna, helst sa-

dan anslutning också förhindrades av redan ingångna handelsavtal. Det må tilläggas, att Oslogruppens medlemmar befinna sig i olika monetära lägen, vilket ej kunnat underlätta deras samgående.

Finland har numera anslutit sig till Osloententen. Det kan ej hava skett med någon entusiasm. Det förljudes, att det skett mera såsom en gest. Men även en gest är ett fjät. Bakom den finska gestalten ligger väl en påminnelse, att man vill något mera, nämligen ett ostbaltiskt samförstånd på ett vidare program.

9. Samförstånd (entente) mellan de mindre ost- och västbaltiska staterna.

Skandinaviska regeringspolitikens trevanden till ett samgående icke blott dem emellan utan även med andra småstater har manifesterats genom initiativen från dansk och norsk sida till Osloententen. Detta är denna ententes största betydelse enligt min uppfattning. Därför har dess mål och medel ovan något vidlyftigare återgivits till ledning för svenska riksdagen, som därom äger föga kännedom.

Av Oslokonventionens resultat och det officiella omdömet om detsamma bör man också förstå, att Nordens kallelse är att åstadkomma något betydelsefullare än en sådan torftighet i denna stora tid. Skandinaverna böra väl börja se sig omkring och samtidigt filosofera något över vägar-
na. Då bör det stå klart att dess uppgift icke minst i eget intresse ligger i en samling i första hand med grannarna. Detta hindrar ej Oslostaterna att separat fullfölja sin uppgift, som ju icke heller angår den övriga världen och därför kan försiggå i stilla ro. Men det är *en styrka att börja på rätta stället och börja på allvar.*

Det är värdigt de gamla vikingarnas efterkommande att se världsproblemet i ansiktet. Det gäller dock att i någon mån åtminstone sikta mot skyn för att nå skogsbrynet, och kanske icke ens detta mer än till hälften. De skäl, som enligt min uppfattning kalla på ett baltiskt samgående, ha framlagts genom mina motioner 1933 i riksdagens första kammare nr 200—203 och en interpellation till utrikesministern i ämnet. De realiteter som tala för ett sådant samförstånd äro där vidlyftigt skildrade. Denna skildring åberopas såsom vore den här återgiven. Förevarande motion gör endast anspråk på att vara en ytterligare orientering.

Det förenämnda initiativet blev sparsamt behandlat i skandinaviska pressen, mera intresserat dock i Danmark än i Sverige såsom det förefallit. Detta var också väntat. Till min överraskning flammade ett så mycket större intresse upp i ostbaltiska staterna. Under intryck härav uttalade konstitutionsutskottet sig sympatiskt inför tanken på ett ekonomiskt och kulturellt samförstånd, men ansåg detta uttalande ej behöva framföras genom särskild skrivelse till regeringen. Utrikesministerns svar på interpellationen gick ut på, att regeringen var varmt villig medverka. I interpellationen hade

emellertid erinrats, att de fem östbaltiska staterna, som frigjorts genom kriget, nämligen Finland, Estland, Lettland, Litauen och Polen, redan 1920 inbjudit skandinaverna till en konferens, men erhållit avböjande svar. Sista frågan i interpellationen var därför, om svenska regeringen vore sinnad att nu taga initiativ till en svensk inbjudning av en konferens mellan östbalterna samt Danmark och Norge för överläggande om möjligheterna och begynnande ansatser till ett samförstånd. Därtill svarade ministern, att regeringen ej nu vore beredd därtill. Han hänvisade istället till Osloententen, till vilken även andra stater kunde ansluta sig.

Resultatet blev, att den svenska pressen, som ej närmare initierat sig i ämnet, meddelade att motionen blivit avslagen av riksdagen och interpellationen avböjts av utrikesministern. Detta var ju icke verkliga förhållandet. Östbalterna hade emellertid ej heller väntat någon omedelbar anslutning av svenska statsmakterna. Det är allmänt känt, huru svårt det är för deras diplomati härstädes att avlocka den svenska diplomatien stort annat än artighetsbetygelser, fränsett naturligtvis den dagliga ordinarie kommersen. Vi ansågo emellertid, att saken i varje fall fallit framåt. Ett beriktigande utgick också. Nu är intresset öster ifrån ännu starkare på grund av världshändelsernas utveckling.

De länder, som böra gå samman, äro således enligt min övertygelse Danmark, Sverige, Norge, Finland, Estland, Lettland, Litauen och Polen.

Intresset kan möjligen bli mindre i Norge, som ej gränsar till Baltiska havet, men såsom en småstat bör det ha intresse att ansluta sig till sina grannar i denna naturliga framfärd. Mellan Sverige och Finland äro språkstriderna i Finland en hotande källa till slitningar. Denna front måste en gång pacificeras. En baltisk sammanslutning bör vara bland de första att lära sig förstå, att nationalitetstriderna sammanfalla med språkstriderna och att de senare aldrig kunna betvingas annat än genom lösningen av världspårens språkfråga genom ett neutralt världsspråk vid sidan av modersmålen.

Tvekan kan yppas om *Polens* anknytning till ententen. Detta land med en befolkning av 31 miljoner människor och stark folkökning kan sägas till hälften vara en stormakt. Därmed kunna inställa sig faror, menar mången.

Övervägande skäl tala dock, synes mig, för *Polens* anslutning. Landet är ett ungt land, återuppståndet liksom övriga baltiska stater genom kriget. Det har enastående kriminellt förtryckts av stormakter. Det har gamla förbindelser med skandinaverna, särskilt med svenskarna. Ingenstädes var väl hänförelsen för ett »fritt och odelat Polen» så stor som hos oss.

Polen ligger inklämt mellan två »tredje rikena». Det bör vara en livsfråga för landet att kunna överhoppa dessa väldiga experiment för att mera omedelbart komma fram till det, som dock måste komma efter dem. Däröfver mera nedan.

Polen är ett bondeland. Det representerar icke minst näringarnas näring,

människans samband med jorden. Jag glömmer aldrig ett sammanträffande år 1928 i Warszawa med en kongress av en polsk småbondeungdoms-organisation. Det var vid ömsesidiga uppvaktningar med en samtidig fredskongress. Man sade oss, att fredens tankar voro också detta ungdomsförbunds tankar. Det meddelades, att förbundet bland annat ville verka för vad det kallade »Österns idé», de stora jordbruksviddernas ideella uppgift. Denna idé bestod i att föra ut i världen såsom en ledande princip »grannskapsförhållandet», grannars hjälpsamhet mot varandra istället för industrialismens konkurrens på liv och död mellan allt och alla.

Polen blir slutligen, om det går sig väl, genom sin storlek och som mellanlänk till småstater söderut säkert ett märkligt tillskott i styrka för det baltiska sammangäendet. Intresset i Polen för ingående i ett baltiskt samförstånd är mycket stort för närvarande.

Det måste emellertid återigen betonas att ett villkor för en baltisk småstatsentente är en ej allt för långt avlägsen lösning av *Wilnaområdet*s problem. Gränsen mellan Polen och Litauen har dragits emot överenskommelser med polsk vapenmakt. Den är därför ännu spärrad. En fredlig samverkan mellan dessa två stater kan icke komma till stånd under sådana förhållanden. De båda staterna böra helst själva uppgöra denna tvist sins emellan eller ock underställa den europeiskt avgörande. I dylika trakter kan ej språkfrågan bli ensamt avgörande. Båda länderna och i synnerhet Polen äro ju mångspråkiga länder.

En engelsk tidning har i de sista dagarna yppat, att Sovjet och Polen skulle riktat ett *förslag till de s. k. randstaterna* Estland, Lettland och Litauen och även Finland, som i detta fall räknats dit, *om en neutralisering* av nämnda stater. Världspressen har sedan tagit hand om den sålunda yppade hemligheten och utlagt den på olika sätt. Den har till och med ansett sig kunna meddela, att Finland bestämt avböjt förslaget, när detta land tänkte stå på egna ben. Estland och Lettland skulle uttalat sig sympatiskt men uppställt vissa villkor, under det att Litauen obetingat anslutit sig till detsamma. Man har antagit att neutraliseringen skulle byggas på avtal därom mellan randstaterna samt Sovjet och Polen. Det har tillika antytts, att Estlands och Lettlands villkor skulle bestått däri, att de önskade garantier från flera stormakter än Sovjet och den till hälften stormakt, som Polen möjligen skulle vara.

Man bör nu ej fästa sig för mycket vid världspressens fantasier i dylika fall. Diplomaten säger sig ej veta någonting om saken. Några officiella förhandlingar ha i varje fall ej förts och än mindre något beslut fattats på något håll.

Så mycket tycks dock ha utslupit, att denna idé uttalats i något sammanhang, och det antages allmänt att den då utgått från Sovjet, såsom ett utslag av ryske utrikesministern Litvinovs fredspropaganda för Sovjets trygghet mot överraskningar. Alla förstå också, att idén är riktad emot det nuvarande Tyskland och dess oförbehållsamma uttalande om sina önsk-

ningar att utvidga sig österut. En och annan »pressröst» har till och med insinuerat, att förslaget framkommit jämväl för att hindra någon mystisk aktion från Japan att uppvigla småstaterna från Vita havet till Svarta havet till ett militärförbund, riktat emot Sovjets eventuella expansioner. Denna senare gissning får väl helt hänföras till fantasiernas värld. Den förenämnda idén från Sovjet, om den nu funnits till, har då tydligen förstått, att Polen var för stor att räknas till randstat. Därför har man vänt sig till Polen med en hemlig förfrågan för att utverka Polens samtycke till en eventuell neutralisering av de verkliga randstaterna. Därtill kunde då från polsk diplomati ha svarats, att man förmodligen ej hade något där- emot. Även Polen var nämligen hotat av den förenämnda tyska expansionsparollen. Däri ingick ock den aktion, som från Tyskland lär bedriv- as för en nazistisk omstörtning i de tre centralbaltiska staterna, vilka därigenom kunde falla Polen i ryggen. Ett rykte går, att en privat tysk konferens för ändamålet hållits i Riga sommaren 1933. Men det har ej lyckats få något närmare belägg därpå.

Man skulle nu kunna tro, att neutralitetsprincipen spelat ut sin roll. Belgien fick veta, huru litet det blev betjänat genom stormaktsgaranti för sin neutralitet. Randstaterna äro redan i modernare mening liksom även Polen och Finland neutraliserade av folkförbundets pakt, Kelloggpak- ten och Litvinovs nonaggressionspakter. Dessa avtal äro dock, säger mången där borta, »bara papper», och därför behöva randstaterna kanske borgen av ett fjärde papper, som förstärker de förra och även i och för sig kanske vore en något mera påtaglig realitet. Det är klart att den förenämnda idén hör hemma under stormaktspolitikens militära schackdrag emot varandra och mindre staters vanliga fruktan att bli indragna i spelet.

Vanskligheterna för de tre östbaltiska centralstaterna äro svårare att be- döma. De böra själva avgöra, hur de vilja hava det. Finna de en ytterli- gare neutralitetsförklaring för dem vara övervägande till gagn, så böra de kunna få den. Detta bör ingen neutral makt kunna motsätta sig, såvida ej den utformas på det sättet, att ett väsentligt intrång göres på deras självständighet. I sådan händelse skulle saken bliva farlig för *de mindre staternas begynnande emancipation ur stormaktsberoendet, vilket är en av betingelserna för en bättre värld.*

Vi taga nämligen för givet, att den framförda idén icke haft något att skaffa med någon önskan att splittra och hämma denna småstaternas kal- lelse och växande benägenhet att bygga upp en ny ordning, byggd på na- tionaliteternas självbestämmningsrätt samt lag och rättvisa i övrigt med slut- ligt betvingande av krigsväsendet. Den nämnda idén har i varje fall nu sjunkit undan bakom de politiska horisonterna. Småstaterna kunna i varje fall, oberoende av dylika dagspolitiska konjunkturen, gå fram mot sina mål att skapa rättssamhällen och på den vägen nå »fred på jorden» och vänskap även med stormakter.

10. Det fjärde riket.

Denna inlaga bör nu avslutas med några ytterligare ord om det baltiska samarbetets uppgift och om småstaternas kallelse i allmänhet i historien för att tala med den svenske ecklesiastikministern. Vi böra väl här uppe i Norden ej klenmodigt sätta vårt ljus under en skäppa. Varför skola vi svika en världshistorisk uppgift, som ödet pålagt oss just nu?

Det har alltid blivit sagt att »människorna en god vilja» är förutsättningen för fred och framfärd. *Vi måste börja med att vilja något.* Så har det alltid varit. Och där det finnes en vilja, finnes det ju till sist också en väg.

Således måste vi först vilja den nu ifrågasatta sammanslutningen av småstater, början må bli hur anspråkslös som helst. Begynna vi väl, stiga anspråken och möjligheterna.

Man bör därför icke, synes mig, såsom den svenske utrikesministern ansåg, inbjuda ostbalterna att ansluta sig till Osloententen, som han själv betecknat som en obetydlighet. Snarare böra Oslomakterna, med bibehållande gärna av sin speciella uppgift, sluta upp till en baltisk ententes större möjligheter och vidare utsikter. En sådan paroll om gemensamma mål bör utgå även till och från småstaterna söderut och österut inom Europa och i tidernas längd även till och från småstater i den övriga världen. Detta blir ett befrielseverk i sin mån även för stormakter, som därigenom vägledas bort från maktens villovägar.

Vilka realiteter skola bli vägledande för småstaters sammanslutning i denna upprörda tid? Jag skulle vilja kalla denna ledstjärna för »*det fjärde riket*». Namnet är visserligen en dagslända, men innehållet är lika gammalt som människornas rättsmedvetande. Det är här icke fråga om något, som skall ske genast. Å andra sidan måste vi åtminstone tillåta oss en vägledning, annars träffa vi aldrig någon väg.

Vi måste med andra ord vilja, att *de mänskliga realiteterna, de djupliggande orsakssammanhangen, de gamla sanningarna* bliva föremål för statskonst. Jag tillåter mig en uppräknig av dylika i själva verket mycket aktuella angelägenheter: de andliga verkligheterna, karaktärsdaningen, självansvaret, bekämpandet av den andliga fattigdomen, likvärdighet med de materiella på dagordningarna; avveckling av den ekonomiska masskonkurrensen, maskinernas obarmhärtighet och det själlösa finanssystemet, allt behärskat företrädesvis av »juridiska personer»; en upprensning i partilivet, parlamentarismen och pressen; rättvisa och rättigheter, uppbyggda på pliktuppfyllelse och likvärdig fostran av alla; biläggande av kyrkostrider om dogmer; nationaliteternas och rasernas — vitas såväl som färgades — självbestämningssätt i alla världsdelar; tillrättaläggande av jordens befolkningsfråga; lösningen av världsproblemets språkfråga genom ett neutralt, logiskt byggt och lättlärt världsspråk vid sidan av nationalspråken; folkförbundets omvandling från ett väsentligen europeiskt regeringsförbund

styrt av segermakter till ett folkens världsförbund. Vi måste vilja detta och annat, som hör samman därmed.

Människorna hungra efter gemenskap och fred. De kräva samverkan mellan de materiella och andliga värdena, såsom naturen menat det. De förstå att bröd, frihet och självansvar för alla är en lösen, som hör framtiden till.

Detta är det fjärde rikets program. Grunddragen av dess författning äro även lika gamla som människornas rättsmedvetande. De tecknades redan för tretusen år sedan av Orientens statsmän i de bekanta orden:

»att vårdslösa roten (personens kultivering) och ändå ordna grenarna det är omöjligt;» (Konfutse)

»att äga makt utan ädelmod och mildhet, är något som jag aldrig kan fördraga att se;» (Konfutse)

»de, som äga den sanna insikten höra ej till de högt lärde, de som äro högt lärde, sakna den sanna insikten.» (Laotse.)

Sedan historiens morgon står stilla på firmamentet en stjärna, som vinkar trötta vandrare till sig, nämligen drömmen om ett tusenårigt rike, ett gudsrike, en guldålder, en evig vår. Det är emellertid lång väg mellan siffrorna 4 och 1,000. Det fjärde riket är ett uttryck allenast för praktisk politik för vår tid, burendock av drömmen om mänskligheten.

I denna mening bidar nu det fjärde riket sin tillkomst. Ett rike, där grymhetens renässans och slavstatens vidmakthållande i gammal eller ny mening ej vidare äro oundgängliga milstolpar på folkens historiska vandringar per aspera ad astra, genom hårda öden mot stjärnorna.

Småstater hava enligt naturens lagar lättare att inställa sig efter en sådan vägledning. De stå mera oförhindrade att överhoppa eller förbigå de två typiska tredje stormaktsrikenas våldsamma och grymma islossningar. De baltiska småstaterna äro, skulle jag tro, av ursprung, sinnelag, livsföring, anförvantskap och klimat särskilt skickade för en sådan framfärd. Och stormakter komma då, med det fjärde riket för ögonen, att snabbare fullkomna sin nuvarande evolution och sluta upp i en sådan besjälad folkvandring.

11. Yrkanden.

Av dessa bevekelsegrunder hemställes:

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära initiativ till överenskommelser med vederbörande främmande makter:

1) om ett samförstånd och en samverkan mellan de *mindre staterna* på de kulturella, ekonomiska och utrikespolitiska områdena, det sistnämnda med uteslutande självfallet av militärallianser,

2) om ett dylikt samgående (entente) mellan de *mindre Baltiska staterna öster och väster om Baltiska havet* såsom utgångspunkt och förebild för den allmännare framryckningen av mindre stater till gemensamt arbete i förenämnda syften,

3) om en gemensam organisation mellan de *skandinaviska staterna* för att till eget gagn och såsom en insats i småstaternas förbund skapa en gemensam organisation, på sätt ovan (sid. 16) ifrågasatts, för gemensamt framträdande i utrikespolitiken med uppgift icke minst att uppsätta ofredens djupliggande orsaker på de politiska dagordningarna samt därigenom främja fred utan militärväsende samt frihet utan självsvåld.

Stockholm den 23 januari 1934.

Carl Lindhagen.

Innehåll.

1. Problemets praktik	1
2. Cirkelgången i utvecklingen	2
3. Den vita rasen	2
4. Enväldets återkomst	4
5. De parlamentariska staterna	5
6. Samförståndets väg	6
7. Skandinavismen	7
8. Osloententen.....	10
9. Samförstånd (entente) mellan de mindre ost- och västbaltiska staterna	12
10. Det fjärde riket	16
11. Yrkanden	17